

Силабус
освітньої компоненти
Проектування та організація інклюзивного середовища
2026-2027 навчальний рік

Освітня програма: Соціальна педагогіка
Спеціальність І10 Соціальна робота та консультування
Галузь знань 1 Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладач (і)	Захарова Наталя Миколаївна, к.пед.н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=2811
Контактний тел.	0957976650
Е-mail викладача:	zaharovanatalia@ukr.net
Графік консультацій	Середа 13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарс ькі/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
4/120	12	18	90	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: проектування інклюзивного простору, модель інклюзивного закладу освіти, принципи універсального дизайну, безбар'єрне середовище.

Мета курсу: оволодіння теоретико-методологічними, нормативно-правовими, організаційно-методичними основами проектування і функціонування інклюзивного середовища; формування готовності магістра до професійної діяльності, партнерської взаємодії з гетерогенними групами в інклюзивному просторі; професійно-особистісний розвиток фахівця.

Предмет курсу: технологіями проектування, створення і функціонування інклюзивного середовища

Компетентності та програмні результати навчання

Компетентності:

ЗК-3 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-10 Здатність працювати в команді.

ФК-5 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.

ФК-14 Здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Розв'язувати прикладні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН-11 Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу.

ПР-11 Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу.

ПРН-4 Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціо-гуманітарних наук.

Зміст курсу:

Тема 1. Модель інклюзивної освіти як оптимум європейських та вітчизняних традицій.

1.1.Інклюзивна освіта в Європі: досвід та проблеми.

Європейський простір освіти: рівень доступності для всіх. Студії європейських принципів та цінностей в сфері інклюзії. Толерантність як риса сучасного європейського суспільства.

1.2.Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти в Україні

Шляхи, умови оптимізації інклюзивної освіти. Принципи універсального дизайну закладу інклюзивного спрямування.

Тема 2. Соціальна інтеграція осіб з ООП.

2.1. Інклюзивний освітній простір закладу освіти.

Освітній простір, освітнє середовище, реалізація інклюзивної освіти.. Специфіка дорожніх мап закладів освіти: закладу дошкільної освіти; закладу середньої освіти; закладу вищої освіти.

2.2.Умови забезпечення доступності інклюзивної освіти.

Праймінг як форма ранньої підтримки осіб з особливими освітніми потребами: служба ранньої допомоги, консультативний центр, центр ігрової підтримки розвитку, лекотека. Створення підготовчих курсів для абітурієнтів з особливими потребами; адаптація до освітнього процесу; організація літнього оздоровчого відпочинку в інклюзивних умовах. Превентивна, консультативна, інформаційна підтримка.

Тема 3. Сутність і технологія педагогічного проектування.

3.1. Педагогічне проектування як наукове явище.

Рівні, джерела педагогічного проектування. Прогнозування як компонент педагогічного проектування. Проектування безбар'єрного середовища закладу освіти. «Клас безпеки» в умовах ЗЗСО. Прогнозування ризиків освітнього середовища. Психологічна безпека в інклюзивному просторі. Ризики, способи мінімізації ризиків, критерії психологічної безпеки.

3.2. Концептуальні засади концентрації ресурсів.

Поліфункціональність інклюзивно-ресурсних центрів. Програми, проекти «доступної освіти». Проекти, конкурси, контракти, гранти як форми взаємодії. Модель мережевої взаємодії освітніх установ. Співпраця і конструктивна взаємодія з педагогічними і соціальними партнерами. Система комплексної взаємодії. Принципи взаємодії.

Тема 4. Актуальні проблеми розвитку інклюзивного середовища.

4.1. Макро-фактори перетворення освітнього простору.

Формування наступності в системі закладів освіти. Реалізація принципу life-long learning - навчання завдовжки в життя. Організація освітнього процесу і педагогічної взаємодії з гетерогенними групами.

4.2. Організація науково-методичного супроводу системи інклюзивної освіти. Моделі, принципи організації психолого-педагогічного супроводу. Поняття корпоративної культури. Модерація, супервізія як форми керівництва спілкуванням. Підготовка модераторів.

Тема 5. Професійна підготовка педагога до роботи в умовах переходу до інклюзивної освіти.

5.1.Моральні аспекти підготовки педагогів до роботи.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р			л	п	лаб	інд
	120	1 2	1 8			90						
Модуль 1												
Тема 1. Модель інклюзивної освіти як оптимум європейських та												

вітчизняних традицій.												
1.1. Інклюзивна освіта в Європі: досвід та проблеми.	7	2	-	-	-	5						
1.2. Інклюзія в сучасному освітньому просторі	8	2	2	-	-	4						
Разом за темою 1	15	4	2	-	-	9						
Тема 2. Соціальна інтеграція осіб-інклюзантів.												
2.1. Модель інклюзивного освітнього простору.	7	2	2	-	-	3						
2.2. Форми підтримки інклюзивного освітнього простору.	8	2	-	-	-	6						
Разом за темою	15	4	2	-	-	9						
Тема 3. Сутність і технологія педагогічного проектування.												
3.2 Педагогічне проектування.	7	-	2	-	-	5						
3.1. Конструктивна взаємодія як чинник успіху інклюзивної освіти.	8	2	2	-	-	4						
Разом за темою 3	15	2	4	-	-	9	15	2	-	-	-	13
Тема 4. Актуальні проблеми розвитку інклюзивного середовища.												
4.1. Розвиток соціально-стійкого простору неперервної інклюзивної освіти.	7	-	2	-	-	5						

4.1 Науково-методичний супровід персоналу інклюзивного закладу.	8	-	2	-	-	6						
Разом за темою 4	15	-	4	-	-	11						
Тема 5. Професійна підготовка педагога до роботи в умовах переходу до інклюзивної освіти.												
5.1 Формування професійних якостей майбутніх педагогів.	7	-	-	-	-	7						
5.2 Тьютор інклюзивного освітнього закладу.	8	-	2	-	-	6						
Разом за темою 5	15	-	2	-	-	13						
Тема 6. Технології формування професійно-комунікативної культури педагога.												
6.1 Педагогічні технології навчання.	7	-	-	-	-	7						
6.2 Інтерактивні технології як спосіб сучасної педагогічної взаємодії.	8	-	-	-	-	8						
Разом за темою 6	15	-	-	-	-	15						
Тема 7. Проектування безбар'єрного середовища закладу освіти												
7.1. Проектування безбар'єрного середовища закладу освіти. Ризики, способи мінімізації ризиків.	7	2	2	-	-	5						
7.2. Специфіка організації	8	-	2	-	-	6						

безпечного освітнього середовища під час воєнного стану/												
разом	15	2	4	-	-	9						
Тема 8. Професійна підготовка педагога до роботи в умовах переходу до інклюзивної освіти.												
8.1. Формування професійних якостей майбутніх педагогів.	7	-	-	-	-	7						
8.2. Професійна компетентність вчителя в інклюзивному класі.	8	-	-	-	-	8						
разом	15	-	-	-	-	15						
Усього годин	120	12	18			90						

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, схеми проекту інклюзивного середовища, опис умов доступності та безбар'єрності); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю (метод письмового контролю, метод тестового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат MicrosoftWord або PowerPoint (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації.

Політика використання штучного інтелекту: Інструменти штучного інтелекту (ШІ), такі як ChatGPT, Grammarly, Claude, Gemini та інші подібні платформи, можуть бути використані здобувачами освіти для підтримки самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Це включає написання чернеток, перевірку граматики, генерацію ідей або обробку даних тощо. Використання має бути етичним і усвідомленим та не замінює особистий аналіз і висновки здобувача

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, проектор); програмне (MicrosoftOffice: PowerPoint, Word, Moodle, репозитарій); наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Система оцінювання та вимоги:

Форма підсумкового контролю успішності навчання : залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота та				Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	залік. 50	Сума 100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4			
25	25	25	25			
Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6	Змістовий модуль 7	Змістовий модуль 8			
25	25	25	25			

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних та індивідуальних робіт. За вивчення кожної теми максимально нараховується 25 балів, з них: 5 бал. – усна відповідь, по 5 бал. за самостійну та ІНДЗ, 10 бал – тест.

Критерії оцінювання семінарського заняття (усна відповідь)

«5» бали – повно, змістовно, з посиланням на наукові джерела, цитування авторів, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, повна відповідь на уточнюючі питання, часткова опора на конспект.

«4» бали – достатньо повно, з посиланням на наукові джерела, відповідність темі та плану, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, об'ємна відповідь на додаткові питання, часткова опора на конспект.

«3» бали – неповне розкриття змісту питання, неповна або негрунтовна відповідь на додаткові питання, допущені незначні помилки під час відповіді, опора на конспект.

«2» бали – часткове розкриття програмного питання, слабе знання базових понять і показників, неповна або відсутня відповідь на додаткові питання, читання з конспекта.

«1» бал – підготовлено письмовий фіксований виступ без усної доповіді.

На занятті заохочується активність здобувачів, участь в обговоренні питань. Висока активність на семінарському занятті (від 3 і більше змістовних доповнень) оцінюється від 1 до 3 балів; середня активність – (доповнення не повні, часткове повторення попереднього доповідача) від 1 до 2 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання. У складі письмової роботи міститься один-два теоретичні питання.

«5» бали – повна, обґрунтована відповідь на питання аналітичного та пошукового характеру («проаналізуйте», «дайте пояснення», «підібрати», «згрупувати»...).

«4» бали – не досить повна відповідь, недостатня аргументованість на питання аналітичного та пошукового характеру («проаналізуйте», «дайте пояснення», «підібрати», «згрупувати»...).

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність власної точки зору на питання.

Критерії оцінювання індивідуально-дослідних завдань

ІНДЗ є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання, але впливає на формування фахових компетентностей здобувача. У складі письмової роботи міститься одне завдання.

«5» бали – повна, розгорнута відповідь на питання дослідного та творчого характеру, ґрунтовні аналітичні матеріали, реферативні повідомлення; соціальне моделювання.

«4» бали – не досить повна відповідь на питання дослідного та творчого характеру не достатньо обґрунтовано аналітичні матеріали, реферативні повідомлення; соціальне моделювання.

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу; недостатньо змістовного матеріалу.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність власного бачення вирішення завдань.

Оцінювання виконання тестових завдань

Тестові завдання до кожної теми нараховують 10 питань. Кожна правильна відповідь (за ключем) оцінюється в 1 бал. Максимальна сума балів за тест – 10.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма і терміни семестрового контролю з ОК визначаються ОПП спеціальності, розкладом сесії і включають проведення заліку.

Семестровий контроль проводиться у формі усного опитування (за програмою заліку, розробленою для цієї дисципліни) у формі співбесіди, відповіді здобувачів на питання програми та додаткові..

Максимальна кількість балів, що нараховується за залік 50 балів.

Критерії оцінювання (усних відповідей)

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» 40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
«Добре» 15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене власне ставлення до змісту питань.
«Задовільно»	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального

1 – 14	матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
---------------	--

ПІДСУМКОВА ОЦІНКА

За підсумками вивчення освітньої компоненти здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів¹ – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час підсумкового контролю..

Шкала оцінювання: університетська та ЄКТС

Сума балів за університетською шкалою	Оцінка ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Новик І. М. Інклюзивна освіта : навчально-методичний посібник. Київ : Каравела, 2024. 236 с.
2. Касьянова О. М. Інклюзивна освіта : навчально-методичні матеріали. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2023.

3. Лехолетова М. М., Лях Т. Л. Соціально-педагогічна діяльність в інклюзивному освітньому середовищі : навчально-методичні матеріали. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2023.
4. Матвеева Н. Теоретичні основи інклюзивної освіти : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 234 с. ISBN 978-617-8011-85-7.
5. Матвеева Н. Толерантність в інклюзивному процесі : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 196 с.
6. Державна служба якості освіти України. Впроваджуємо інклюзію у закладі освіти : посібник для керівників закладів освіти. Київ, 2023.
7. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики : тези доп. XXIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 листоп. 2023 р. : у 2 ч. / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна» та ін. Київ : Університет «Україна», 2023. Ч. 1. 663 с.
8. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики : тези доп. XXIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 листоп. 2023 р. : у 2 ч. / Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна» та ін. Київ : Університет «Україна», 2023. Ч. 2. 464 с.
9. Міністерство освіти і науки України. Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації : методичні рекомендації. Київ, 2023.
10. Міністерство розвитку громад та територій України. Методичні рекомендації щодо забезпечення доступності будівель, приміщень та іншої інфраструктури закладів освіти для маломобільних груп населення. Київ, 2024.

Додаткові

11. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році : лист МОН від 30.08.2021. Київ, 2021.
12. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо використання методів альтернативної та додаткової комунікації у закладах освіти : лист МОН від 09.09.2022 № 4/2373-22. Київ, 2022.
13. Міністерство освіти і науки України. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році : лист МОН від 31.08.2023 № 1/13094-23. Київ, 2023.
14. Виртосу І., Печончик Т. Універсальний дизайн: практичні поради для кожного. Київ, 2021.
15. Середовище, що належить дітям. Порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. Київ : UNICEF Ukraine, 2023.
16. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики : матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2024.

Інтернет-ресурси

17. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
18. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.
19. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. Чинна редакція від 01.08.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/957-2021-п>.
20. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-р>.

21. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p>.

- Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах вищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 635. Чинна редакція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.